

Asia: VN/2160/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset lausunnon antajille

Millaisia huomioita teillä on oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Lakiesityksen ehdotus mahdollistaa sen, että oppivelvollinen voi olla esityksessä määrätyn ajan nuorten työpajatoiminnassa, jos opiskelupaikka puuttuu. Tämä on lähtökohtaisesti hyvä ja antaa kunnalle lisää keinoja tavoittaa syrjäytymisriskissä olevia nuoria. Samalla siihen liittyy useita alueellisen yhdenvertaisuuden riskejä, jos työpajajaksoon ei sisälly ruokailua, opiskeluhoollon palvelu- ja eikä matka- tai majoituskorvauksia. Haja-asutusalueilla haaste päästä työpajaan pitkien väli-matkojen ja joukkoliikenteen puutteen vuoksi samoin opiskelijahuollollisia palveluita vastaaviin palveluihin. Nämä aiheuttavat yksilölle huomattavia kustannuksia ja ratkaisutarpeita verrattuna kaupunkiympäristöön

Oppivelvollisuusvalvonnan työmäärä kasvaa selvästi, kun lakiluonnos lisää kunnalle uusia lakisääteisiä velvoitteita: seuranta, yhteydenpito, palveluohjaus ja opiskelupaikan osoittaminen määräajassa. Työpajajaksoon ohjautuvat nuoret tulevat usein moninaisten haasteiden kanssa ja vaativat tiiviimpää ja monialaista tukea. Muutos on hyvä, mutta sen toimeenpano edellyttää lisäresursseja kunnassa oppivelvollisuusvalvonnasta vastaaville työntekijöille. Jotta työpajajakso aidosti tukisi nuorta, tarvitaan selkeä toimintamalli tiedonkulkuun (koulu ↔ kunta ↔ työpaja) sekä tapa varmistaa, että nuori kiinnittyy opintoihin työpajajakson jälkeen. Ilman tätä vaarana on, että seuranta jää liian kevyeksi eikä nuoren tuen tarve ehdi tulla esiin.

Millaisia huomioita teillä on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Pidämme hyvänä, että opiskelijalle tulee mahdollistaa kaikkien TUVA-perusteiden mukaisten opintokokonaisuuksien suorittaminen. Tämä parantaa opiskelijoiden jatkoopolkujen rakentamista.

Millaisia huomioita teillä on perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Lakiluonnos tuo oppivelvolliset ensisijaisiksi hakijoiksi 2. asteen yhteishaussa ja myös jatkuvassa haussa (Ammatillinen 39 §, Lukiolaki 22 §, TUVA 9 §). Muutos tukee oppivelvollisten asemaa, mutta siihen liittyy merkittävä eriarvoistumis- ja syrjäytymisriski, joka on tärkeää huomioida:

Haavoittuvat erityisryhmät jäävät heikompaan asemaan. Esimerkiksi noin alle 20-vuotiaille, jotka eivät enää ole oppivelvollisia mutta tarvitsevat tukea ja koulutuksen. Nämä nuoret kuten

- neuropsykiatrisia erityisvaikeuksia omaavat,
- oppimisvaikeuksista kärsivät
- mielenterveyssyistä keskeyttäneet ja
- vaikeassa elämäntilanteessa olevat

ovat jo lähtökohtaisesti heikommassa asemassa koulutukseen hakeutumisessa. Yhteishaun ja jatkuvan haun painottaminen voi heikentää heidän mahdollisuuksiaan päästä toisen asteen opintoihin. Jatkuva haku on tällä hetkellä monelle heistä viimeinen toimiva reitti koulutukseen, ja muutos kaventaa sitä merkittävästi. Tämä vaikeuttaa siirtymistä korkeakouluopintoihin ja/tai työelämään sekä on merkittävä uhka yksilön kokonaishyvinvoinnin kehitykselle. Nykyinen Ohjaamo- ja etsivä nuorisotyötoiminta, oppivelvollisuusvalvonta ja sote-palvelut ei muodosta tällaista asiakaslähtöistä nivelvaihekokonaisuutta. Riski pudota kokonaan koulutus- ja palvelujärjestelmästä kasvaa. Tämä koskee erityisesti nuoria, joiden kehitys ja valmiudet kypsyvät viiveellä (17–20 v), mikä on tutkimuksissa hyvin tunnistettu ilmiö.

2.asteen yhteishaussa ja jatkuvassa haussa ei tule mennä lakiluonnoksen yhtä kohderyhmää suosivaan suuntaan rakentamatta yhdenvertaista reittiä opintoihin myös samassa asemassa olevia oppivelvollisuusikä ylittäneitä nuoria aikuisia varten.

Laulajainen-Malkki Eila
Hankasalmen kunta - Sivistyslautakunta